LUNDS UNIVERSITET

Riktlinjer för prövning av misstänkt avvikelse från god forskningssed vid Lunds universitet

Typ av styrdokument: Riktlinjer

Definition av typen av styrdokument: Riktlinjer fastställer hur någon ska eller bör handla inom det område riktlinjerna omfattar. En ska-regel ska följas medan en bör-regel mer har karaktären av en stark rekommendation som innebär att man undantagsvis kan göra på något annat sätt.

Beslutsfattare: Rektor

Beslutsdatum: 2026-04-30

Diarienummer: STYR 2026/962

Ikraftträdande: 2026-04-30

Giltighetstid: Tills vidare

Ersätter dokument: Riktlinjer för prövning av misstänkt avvikelse från god forskningssed vid Lunds universitet. Beslut av rektor 2025-10-23. Dnr STYR 2025/1270.

Ansvarig organisatorisk enhet: Universitetsledningens stab

Ansvarig handläggare: Utredare Jessica Salomonsson Enetoft, universitetsledningen stab

Kort beskrivning: Rektor förtydligar hur ärenden som rör misstänkt avvikelse från god forskningssed hanteras vid Lunds universitet.

LUNDS UNIVERSITET

STYRDOKUMENT

Diarienummer STYR 2026/962

Datum 2026-04-30

Rektor

Riktlinjer för prövning av misstänkt avvikelse från god forskningssed vid Lunds universitet

Med stöd av lag (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning samt 1 kap. 17 § högskoleförordningen (1993:100) utfärdar Lunds universitet följande riktlinjer som ska tillämpas vid prövning av misstänkta avvikelser från god forskningssed.

1. Allmänt

1.1 Vid Lunds universitet ska all forskning följa god forskningssed för att bland annat undvika

- att människor, djur, samhälle och miljö skadas i samband med forskningen,
- att felaktiga forskningsresultat sprids och i sin tur orsakar skada, sämre kvalitet i forskningen och resursslöseri,
- att förtroendet för forskningen skadas, såväl i forskarvärlden som i övriga samhället, vilket i sin tur kan leda till att förutsättningarna för att bedriva forskning försämras,
- att tilliten mellan forskare skadas på ett sätt som hotar bärande funktioner i forskarsamhället,
- att det akademiska meriteringssystemet undergrävs,
- att påbörjad forskning inte får slutföras eller att insamlad data inte får användas (till exempel på grund av saknade tillstånd),
- att forskaren eller forskningshuvudmannen drabbas av sanktioner.

Postadress Box 117, 221 00 Lund *Besöksadress* Kyrkogatan 8 *Telefon* 046-222 72 68, 046-222 00 00
E-post jessica.salomonsson_enetoft@rektor.lu.se *Webbadress* www.lu.se

1.2 Alla medarbetare som deltar i forskningsverksamhet vid Lunds universitet ansvarar för att god forskningssed efterlevs genom att följa de regler som gäller för forskningen. Vissa regler finns i rättsligt bindande dokument, såsom lagar, förordningar och föreskrifter. För viss typ av forskning krävs särskilda godkännanden eller tillstånd. Därutöver finns kodexar och riktlinjer som är etiskt normerande men inte i sig rättsligt bindande, till exempel ALLEA-kodexen och Helsingforsdeklarationen. De etiska krav som gäller för forskningen ska uppfyllas även i de fall de inte direkt följer av rättsligt bindande föreskrifter.

1.3 Misstänkta avvikelser från god forskningssed vid Lund universitet ska omgående anmälas till rektor eller direkt till den nationella Nämnden för prövning av oredlighet i forskning (fortsättningsvis Npof) vid misstanke om oredlighet i forskning. Prefekt/dekan eller motsvarande har ett särskilt ansvar för att detta sker.

1.4 Vid Lunds universitet finns nämnden för utredning av misstänkt avvikelse från god forskningssed (fortsättningsvis nämnden). Nämnden ska utreda misstänkt avvikelse från god forskningssed i enlighet med 1 kap. 17 § högskoleförordningen, inklusive ärenden som Npof överlämnar till universitetet enligt 11 § lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning.

2. Avgränsningar

2.1 Enligt avgränsning i högskoleförordningen prövar Lunds universitet misstänkta avvikelser från god forskningssed när det gäller forskning som utförts i universitetets verksamhet av forskare som är anställd vid universitetet. I undantagsfall kan Lunds universitet därutöver pröva misstänkt avvikelse från god forskningssed när det gäller forskning som utförts i universitetets verksamhet av forskare som inte är anställd vid Lunds universitet men som har en tydlig anknytning till universitetet.

2.2 Om en anmälan mot en forskarstuderande omfattar både misstankar om avvikelse från god forskningssed och vilseledande vid bedömning av studieprestation så ska den del som rör studieprestation hanteras av disciplinnämnden och den som rör misstanke om avvikelse från god forskningssed hanteras av nämnden.

2.3 Prövning av avvikelse från god forskningssed får inte grundas på omständigheter eller publikationer som är äldre än tio år när ärendet inleds, om det inte finns särskilda skäl för en prövning.

3. Definitioner

3.1 Med ***forskare*** avses enligt dessa riktlinjer personer som genomgår eller har genomgått forskarutbildning.

3.2 Med ***oredlighet i forskning*** avses enligt 2 § lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning *en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering som begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning.*

3.3 Med ***annan avvikelse från god forskningssed*** avses *företeelse som riskerar att skada eller skadar forskningsprocessens, forskningens eller forskares integritet och som utförs med uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning.* Vid Lunds universitet baseras god forskningssed på fyra grundläggande principer, vilka är hämtade från den europeiska kodexen för forskningens integritet, ALLEA (reviderad 2023):

- Tillförlitlighet i fråga om att säkerställa forskningens kvalitet, vilket avspeglas i design, metod, analys och utnyttjande av resurser.
- Ärlighet i fråga om att utveckla, genomföra, granska samt rapportera och informera om forskning på ett öppet, rättvist, fullständigt och transparent sätt.
- Respekt för kolleger, forskningsdeltagare, djur, samhälle, ekosystem, kulturarv och miljö.
- Ansvar för forskningen från idé till publicering, för ledning och organisation, för utbildning, handledning och mentorskap samt för dess vidare konsekvenser.

3.3.1 Utifrån de fyra grundläggande principerna kan annan avvikelse från god forskningssed exempelvis vara:

- att manipulera författarskap genom att oberättigat hävda författarskap, oberättigat utesluta någon från medförfattarskap eller göra andra avsteg från publiceringsetik,

- att återpublicera betydande delar av tidigare egna arbeten utan att hänvisa till eller citera originalet,
- att försvåra vetenskaplig eller forskningsetisk granskning, exempelvis genom att undanhålla forskningsmaterial eller genom att inte på ett betryggande sätt bevara data från studier,
- att förmå eller att söka påverka någon till handlingar som faller under avvikelse från god forskningssed,
- att utöva vedergällning mot person som har rapporterat eller framfört information eller misstankar om avsteg från god forskningssed,
- att anmäla misstanke som endast syftar till att misskreditera någon annan,
- att använda forskningsmaterial i strid med ingångna avtal eller överenskommelser,
- att utföra forskning utan eller i strid mot erforderliga tillstånd,
- att obehörigt använda information given i förtroende,
- att ge vilseledande uppgifter om en persons insats i forskningen,
- att förstöra prover eller på annat sätt fördärva annan forskares pågående arbete,
- att brista i respekt för forskningspersoner, exempelvis vid insamling, hantering eller redovisning av forskning,
- att dölja användningen av artificiell intelligens (AI) i skapandet av innehåll eller i utarbetandet av publikationer (i enlighet med Vetenskapsrådets skrift *God forskningssed* 2024),
- att dölja oredlighet i forskning eller andra avvikelser från god forskningssed eller att dölja bristande hantering av sådana avvikelser,
- att lämna falska uppgifter i ansökan om forskningsmedel samt
- att bedriva forskning utomlands som inte lever upp till den etiska standard som gäller vid Lunds universitet.

Ovanstående exempellista är inte avsedd att vara uttömmande.

4. Nämnden för utredning av avvikelse från god forskningssed vid Lunds universitet

4.1 Nämnden har i uppgift att utreda och bereda rektorsbeslut gällande anmälningar av misstanke om annan avvikelse från god forskningssed vid Lunds universitet.

4.2 Nämnden ska bestå av fem lärarrepresentanter, en förvaltningsjurist från den universitetsgemensamma juristfunktionen och en lagfaren ledamot som ska vara eller ha varit ordinarie domare. Lärarrepresentanterna ska ha hög vetenskaplig kompetens och integritet och ska vara anställda vid Lunds universitet. Av lärarrepresentanterna utses en till ordförande och en till vice ordförande.

4.3. Rektor utser samtliga ledamöter. Lärarrepresentanterna utses efter hörande av Lunds universitets fakulteter.

4.3.1 För den lagfarna ledamoten ska det finnas en ersättare. Ersättaren ska vara eller ha varit ordinarie domare och ska utses i samma ordning och för samma tid som den lagfarna ledamoten.

4.3.2 En pensionerad lärare vid Lunds universitet kan utses till lärarrepresentant och då behöver inte aktuell anställning vid universitetet vara en läraranställning.

4.3.3 Mandatperioden för ledamöterna är tre år och kan förnyas. Om en ledamot behöver ersättas, ska en ny ledamot utses inom innevarande mandatperiod.

4.3.4 Vid behov kan rektor besluta att tillfälligt ersätta en eller flera av nämndens ledamöter inklusive ordföranden.

4.4 Nämnden är beslutsför när minst fyra ledamöter är närvarande, bland dem ordföranden eller vice ordföranden, den lagfarne ledamoten eller dennes ersättare och ytterligare en lärarrepresentant. Var och en av ledamöterna kan anmäla avvikande mening i enlighet med 30 § förvaltningslagen (2017:900). Utgången bestäms genom enkel majoritet. Ordförande har utslagsröst vid lika röstetal.

4.5 När en forskarstuderande är anmälare av ett ärende eller föremål för utredning ska en representant för Lunds universitets studentkårer delta med närvaro- och yttranderätt vid nämndens sammanträde då ärendet behandlas.

4.6 Nämnden kan besluta att ge personer närvarorätt och yttranderätt när nämnden finner det lämpligt.

4.7 Nämnden ska biträdas av en eller flera tjänstemän.

4.8 Nämnden beslutar om sina arbetsformer i övrigt.

5. Prövning av misstanke av avvikelse från god forskningssed vid Lunds universitet

5.1 Ett ärende inleds vid Lunds universitet då anmälan om misstänkt avvikelse från god forskningssed inkommer till nämnden.

5.2 Person som är föremål för inkommen anmälan ska så snart som möjligt få ta del av denna.

5.3 Nämnden ska så snart som möjligt informera berörd fakultetsledning eller motsvarande om ärendet. Berörd fakultet eller motsvarande ska tillse att berörd person/berörda personer får det stöd som kan krävas enligt 1 kap. 16 § högskoleförordningen.

5.4 Om nämnden finner det uppenbart att misstanken saknar grund eller att det saknas väsentlig information i ärendet kan nämnden utan vidare utredning föreslå rektor att avskriva ärendet.

6. Utredning av misstänkt avvikelse från god forskningssed

6.1.1 Utredningen ska genomföras så snart som möjligt och med hänsyn till samtliga involverades personliga integritet.

6.1.2 Nämnden ska vid utredningen säkerställa, i enlighet med förvaltningslagens jävsregler, att det inte förekommer några intressekonflikter.

6.2 Nämnden ska vid inkommen anmälan kontrollera om den berörda forskningen finansieras av amerikanska Public Health Service (PHS).

Om så är fallet ska handläggningen av ärendet även ske i enlighet med *Riktlinjer vid misstanke om oredlighet i forskning som stöds av Public Health Services, USA*.

6.3 Under utredningen ska fakta inhämtas och den anmälda beredas tillfälle att inom en bestämd tid yttra sig över allt material av betydelse för beslutet, innan beslut fattas, om det inte är uppenbart obehövligt (25 § förvaltningslagen).

6.4.1 Om det framkommer misstanke om att oredlighet i forskning förekommit ska nämnden fatta beslut om att överlämna de handlingar i ärendet som rör sådan misstanke till Npof (delegerat från rektor till nämnden, STYR 2020/843)

6.4.2 I den mån ett ärende innehåller misstanke om både oredlighet i forskning och andra avvikelser från god forskningssed ska universitetet pröva den del som rör andra avvikelser medan Npof prövar den del som rör oredlighet.

6.5 Nämnden kan vid behov inhämta yttrande från en eller flera sakkunniga, vilka utses av nämnden. Sakkunnig ska inte vara verksam vid Lunds universitet.

6.6 Nämnden kan under pågående utredning inhämta uppgifter från andra myndigheter, exempelvis Överklagandenämnden för etikprövning (Önep).

6.7 Utredningen ska resultera i en bedömning om huruvida avvikelse från god forskningssed skett med ett förslag till beslut. I utredningen kan det även framgå att forskare som utretts inte kan undgå kritik, även om avvikelse från god forskningssed inte föreligger. Om det föreligger avvikelse ska det också framgå huruvida avvikelsen är av allvarligt slag och om den begåtts med uppsåt eller av grov oaktsamhet.

6.8 Universitetets fakulteter eller motsvarande ska efter framställan från nämnden vara behjälplig i ärendet. Dekan eller motsvarande ansvarar för att så sker.

6.9 Om någon som tillhör universitetsledningen eller nämnden är anmäld ska universitetsstyrelsen besluta hur ärendet ska handläggas.

7. Uppföljning och åtgärd

7.1 Nämnden ansvarar för att berörda forskningsfinansiärer, myndigheter och tidskrifter informeras om beslut från Npof rörande att det har förekommit oredlighet i forskning, eller att det av Npofs beslut framgår att det har förekommit en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering utan att uppsåt eller grov oaktsamhet har kunnat konstateras. Information ska även ges om att beslutet kan komma att överklagas (14 § lag om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning).

7.2 I de fall där nämnden konstaterar avvikelse från god forskningssed ansvarar nämnden för att informera berörda forskningsfinansiärer, myndigheter och tidskrifter.

7.3 Fakultet eller motsvarande ansvarar för att informera övriga berörda i forskarsamhället.

7.4 Eventuella åtgärder som vidtas med anledning av beslut rörande avvikelse från god forskningssed hanteras av berörd fakultet.

7.5 Vid ärenden där avvikelse från god forskningssed konstaterats, eller i de fall där det riktats kritik, ska fakulteten inom sex månader efter att beslutet har vunnit laga kraft återrapportera till nämnden vilka åtgärder som vidtagits till följd av Npofs beslut eller rektorsbeslut.

7.6 Nämnden ansvarar för att åtgärder, som har vidtagits eller avses vidtas med anledning av att en avvikelse från god forskningssed skett, rapporteras till Npof i enlighet med 13 § lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning.

7.7 Nämnden ansvarar för årlig redovisning av universitetets prövningar av avvikelser från god forskningssed till Npof, i enlighet med 1 kap. 18 § högskoleförordningen.

7.8 Nämnden bidrar med relevanta uppgifter om pågående ärenden inom forskning som finansieras PHS-medel i Lunds universitets årliga rapportering till Office of Research Integrity (ORI).

8. Ikraftträdande

Dessa riktlinjer träder i kraft den 30 april 2026 och ersätter tidigare riktlinjer från 2025-10-23 (STYR 2025/1270).